

Assessment of social resilience in villages around Urmia city

Miranjaf Mousavi*¹, Roya kamelnia²

1. Professor, Geography, Urmia University, Urmia, Iran

2. PhD Candidate, geography and land use planning, Urmia University, Urmia, Iran

Received Date: 13 March 2025 Accepted Date: 24 April 2025

Abstract

Background and Aim: Social resilience is one of the approaches that has become very important nowadays in order to reduce injuries. Due to its central role, Urmia city has attracted immigrants and a large number of them settled in the villages on the outskirts of the city. This has led to the unplanned growth and vulnerability of these villages. The purpose of this research is to analyze the dimensions of social resilience in reducing human risks in the villages on the outskirts of 3 km of Urmia.

Methodology: analyze the dimensions of social resilience in reducing human risks in the villages on the outskirts of 3 km of Urmia. The descriptive-analytical research method is the statistical population of the residents of the studied villages and the sample size is 374 people from the heads of the household based on the Cochran formula. The data collection tools are documents and questionnaires. To analyze the data, structural equation modeling was used using LISREL software.

Findings and Conclusion: The results of modeling the structural equations of social resilience of villages based on the estimation of the standardized coefficients of the structural model of the research, a significance level of 0.021 has been obtained, which indicates the optimal fit of the model, and based on the research findings, the effects of the participation factor on social resilience with the coefficient direct and positive 0.98, the effect of the knowledge and awareness factor on the social resilience of the villages in question with a direct and positive coefficient of 0.97, and the trust index for social resilience with a positive coefficient of 0.98, the belonging factor with a direct and positive coefficient of 0.98, the effect of the credit index on resilience Social resilience with a direct and positive coefficient of 0.93, and finally the economic factor with the greatest impact with a direct and positive coefficient of 0.99 have an effective role in the social resilience of villages against hazards.

Key word: social resilience, village, human hazards, Urmia

* Corresponding Author Email: M.mousavi@urmia.ac.ir

Cite this article: Mosavi, M. N. and Kamelnia, R. (2026). Assessment of social resilience in villages around Urmia city. Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS), 7(1), 136-151.

ارزیابی تاب آوری اجتماعی در روستاهای پیرامون شهر ارومیه

میرنجف موسوی*، رویا کامل نیا^۲

۱- استاد گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی آمایش سرزمین، دانشکده ادبیات علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۴

چکیده

زمینه و هدف: تاب آوری اجتماعی یکی از رویکردهایی است که امروزه، اهمیت زیادی در جهت کاستن از آسیب‌ها پیدا نموده است. شهر ارومیه با توجه به نقش مرکزیت آن باعث جذب مهاجران و سکونت تعداد بالای از آنها در روستاهای حاشیه شهر گردیده. که این امر منجر به رشد بدون برنامه و آسیب پذیر شدن این روستاها شده است. هدف این پژوهش تحلیل ابعاد تاب آوری اجتماعی در کاهش مخاطرات انسانی روستاهای در حاشیه ۳ کیلومتری ارومیه می‌باشد.

روش شناسی: روش پژوهش توصیفی - تحلیلی، جامعه آماری ساکنین روستاهای مورد مطالعه و حجم نمونه ۳۷۴ نفر از سرپرستان خانوار بر اساس فرمول کوکران است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها اسنادی و پرسشنامه می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل نمودن داده‌ها از الگوی مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار LISREL استفاده شده است.

یافته‌ها و نتایج: نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری تاب آوری اجتماعی روستاها براساس برآورد ضرایب استاندارد شده مدل ساختاری پژوهش سطح معناداری ۰,۰۲۱ بدست آمده که نشان دهنده برازش مطلوب مدل می‌باشد و براساس یافته‌های پژوهش تاثیرات عامل مشارکت بر تاب آوری اجتماعی با ضریب مستقیم و مثبت ۰,۹۸، تاثیر عامل دانش و آگاهی در تاب آوری اجتماعی روستاهای مورد نظر با ضریب مستقیم و مثبت ۰,۹۷، و شاخص اعتماد جهت تاب آوری اجتماعی با ضریب مثبت ۰,۹۸، عامل تعلق با ضریب مستقیم و مثبت ۰,۹۸، تاثیر شاخص اعتبار بر تاب آوری اجتماعی با ضریب مستقیم و مثبت ۰,۹۳، و در نهایت عامل اقتصاد با بیشترین تاثیر با ضریب مستقیم و مثبت ۰,۹۹ نقش موثری در تاب آوری اجتماعی روستاها در مقابل مخاطرات دارند.

کلید واژه‌ها: تاب آوری اجتماعی، روستا، مخاطرات انسانی، ارومیه.

* نویسنده مسئول: M.mousavi@urmia.ac.ir

ارجاع به این مقاله: موسوی، میرنجف و کامل نیا، رویا. (۱۴۰۵). ۹. ارزیابی تاب آوری اجتماعی در روستاهای پیرامون شهر ارومیه. فصلنامه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای، ۷(۱)، ۱۳۶-۱۵۱.

مقدمه و بیان مسأله

در طول تاریخ جوامع بشری همواره در معرض سوانح و آسیب‌های متعدد بوده است که این امر باعث شده تا ساکنین سکونتگاه‌ها به فکر برنامه‌ریزی در راستای کاهش این مخاطرات برآیند براین اساس اگرچه امروزه برخی اقدامات پیشگیرانه برای کاهش خسارات-های ناشی از مخاطرات صورت گرفته است، اما با وجود اینکه حوادث آینده بصورت قطعی قابل پیشگیری نیستند و به صورت غیره منتظره به وقوع می‌پیوندند، بنابراین افزایش ظرفیت مقاومت سیستم در برابر حوادث و بازسازی آن‌ها، امری بسیار مهم است (جعفری، ۱۳۹۹: ۳). در واقع مخاطرات طبیعی حوادثی تهدیدآمیز اند که خسارات جانی و مالی فراوانی به‌دنبال دارند. این مخاطرات فقط منحصر به زمان وقوع نیست بلکه به دلیل پیامدهای اجتماعی که دارند سال‌های سال گریبان‌گیر مردم منطقه خواهند بود. (حیدری فر، ۱۳۹۹: ۱).

در این چارچوب امروزه تغییرات چشمگیری در نگرش به مخاطرات دیده می‌شود؛ به طوری که دیدگاه غالب از تمرکز صرف بر کاهش آسیب‌پذیری به سوی افزایش تاب آوری در برابر سوانح تغییر پیدا کرده است (کاتر^۱ و همکاران، ۲۰۱۸: ۲۵). در واقع مفهوم تاب آوری ارمان تحول مدیریت مخاطرات در دهه حاضر می‌باشد. تاب آوری به منزله راهی برای تقویت جوامع با استفاده از ظرفیت-های آن مطرح می‌شود (فخرقازی، ۱۴۰۱: ۵).

امروزه دیدگاه‌ها و نظریه‌های مدیریت سوانح و توسعه پایدار به دنبال ایجاد جوامع تاب‌آور در برابر مخاطرات است. در شرایطی که ریسک‌ها در حال رشد می‌باشند، تاب آوری به عنوان راهی برای مواجهه با اختلالات، غافلگیری‌ها و تغییرات معرفی می‌شود (خسروی مال‌میر و همکاران، ۱۳۹۹: ۴). تصور جامعه تاب‌آور در برابر مسائل و مشکلات ایده‌آل است، هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند به طور کامل از مخاطرات ایمن باشد (صفری علی اکبری، ۲۰۱۴: ۲)، تا دهه ۱۹۸۰، رویکرد کاهش میزان آسیب‌پذیری و مقابله با بحران، بر متون نظری مدیریت بحران حاکم بود. از دهه ۱۹۸۰ به بعد و به خصوص دهه ۱۹۹۰، محققان علوم اجتماعی به نقد رویکرد علوم طبیعی در مدیریت بحران پرداختند و معتقد بودند که آسیب‌پذیری یک خصوصیت اجتماعی نیز دارد و به خسارت جمعیتی و فیزیکی محدود نمی‌شود (Arta el at, 2020: 45). از آن پس، رفته رفته تلاش‌هایی جهت تغییر در پارادایم غالب مدیریت بحران صورت گرفته است. از این رو، امروزه در سطح جهان، تغییرات چشم‌گیری در نگرش به مخاطرات دیده می‌شود؛ به طوری که دیدگاه غالب از تمرکز صرف بر کاهش آسیب‌پذیری به افزایش تاب آوری در مقابل سوانح تغییر پیدا کرده است (برین^۲، ۲۰۱۸: ۱۹۶).

تاب آوری در فرهنگ لغت، توانایی بازیابی، بهبود سریع، تغییر، شناوری، کشسانی، و همچنین خاصیت فنری و ارتجاعی ترجمه شده است و اغلب به مفهوم بازگشت به گذشته به کار می‌رود (موسوی و همکاران، ۱۴۰۱: ۵). تاب آوری به‌طور گسترده‌ای به‌صورت توانایی یک سیستم و دستگاه در پاسخ به آسیب‌های انسانی و بهبود وضعیت حاصل از آنها و جذب تاثیرات و همچنین مقابله با یک رویداد شناخته شده است (ساروی^۳ و همکاران، ۲۰۱۹: ۸). تاب آوری جوامع به عنوان یکی از عناصر اصلی سبک زندگی پایدار، تعریف شده است (بسطامی نیا و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۵). در همین راستا یکی از مؤلفه‌هایی که برای رسیدن به توسعه پایدار مورد نظر می‌باشد، مقوله تاب آوری اجتماعی است و امروزه تجربه بحران‌های به وقوع پیوسته و آسیب‌های تحمیلی که در ادامه آن‌ها حاصل شده است، بشریت را متوجه نیاز به تاب آور ساختن و تاب آوری اجتماعی نواحی سکونتگاهی کرده است، (خداپناه، ۱۴۰۱: ۲). به واقع عامل سرمایه اجتماعی در تاب آوری، فرآیندی اجتماعی می‌باشد که با بهبود کنش اعضای خود، منافعشان را ارتقاء می‌دهد، بطوری که می‌توان سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از شبکه‌ها، هنجارها، ارزش‌ها و ادراکی دانست که همکاری گروه‌ها را در جهت کسب منافع متقابل و کاهش آسیب‌ها بهبود می‌بخشد (کامل نیا و همکاران، ۲۰۱۴: ۳). بنابراین باید گفت تاب آوری اجتماعی؛ به منزله ارتقاء توانایی جامعه، برنامه‌ریزی و آمادگی برای جذب و بهبود و موفقیت بیشتر برای مقابله با اثرات ناخواسته بعد از سوانح و ترمیم و بهبود جامعه سانحه دیده از لحاظ اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و کالبدی است (کرمی و همکاران، ۱۴۰۱: ۲).

¹ Cutter

² Brien

³ Saravi

از جمله سکونتگاه‌های که در معرض آسیب‌های اجتماعی قرار دارند مناطق روستایی می باشد به واقع امروزه مناطق روستایی با مشکلات و معضلات‌های فراوانی روبه‌رواست که چگونگی برخورد با این مسائل موجب شده است تا دهه‌های اخیر در جوامع به بحث تاب‌آوری در برابر مخاطره‌ها توجه بسیاری شود (صفايي و همکاران، ۱۴۰۱:۳). تاب‌آوری در سکونتگاه‌های روستایی به‌عنوان مفهوم مواجه با آسیب‌ها، کمبودها، اختلالات، غافلگیرها و تغییرات معرفی می‌شود. در سال‌های اخیر، مطالعه درباره مفاهیم تاب‌آوری در مقیاس‌های مختلف از جمله سکونتگاه‌های روستایی حاشیه شهر توجه ویژه‌ای را به خود جلب کرده است (Keshavarz & Moqadas, 2021:31) بنابراین تاب‌آوری نقش مهمی در مدیریت روستایی و پایداری آنها دارد (Li, 2023:67).

تاب‌آوری روستایی در برابر آسیب‌ها و بحران‌ها یکی از معیارهای اساسی در فرایند برنامه‌ریزی و ارزیابی برنامه‌های سازگاری با اثرهای آسیب‌ها در مناطق روستایی است (Arta el at, 2020:45). به واقع آسیب‌پذیری اجتماعات روستایی یکی از محدودیت‌های توسعه این اجتماعات به ویژه در فضاهایی است که مردم تحت تاثیر تهدیدات ناشی از مخاطرات قرار دارند بنابراین تاب‌آوری اجتماعی روستایی می‌تواند رویکردی تسهیل‌کننده برای دستیابی به توسعه و به عبارتی بهبود شرایط زیستی ساکنین در محیط باشد. (Grazio, and, Rizzi, 2016:65). در این زمینه روستاهای پیرامون شهری در زمره مناطقی قرار دارند که به واسطه موقعیت استقرار تفاوت‌های زیادی را با سایر روستاها تجربه می‌کنند و از سوی دیگر درگیر مشکلات و مسائل متنوعی هستند (عزمی و همکاران، ۱۳۹۶:۷۸). این روستاها از جنبه تحولات جمعیتی نواحی در حال شهری شدن پذیرای دو جریان از سوی مهاجران هستند که تغییرات گسترده‌ای را در ثروت و موقعیت اجتماعی ایجاد می‌کنند گروه اول فقرای شهری که در جستجوی شیوه زندگی روستایی تر و یا مسکن ارزان قیمت تر هستند و گروه دوم فقرای روستایی که در جستجوی کار و نیز فرصت‌های بهتر برای فرزندانشان هستند (خراسانی و همکاران، ۱۳۹۹:۱۳۴). مناطق روستایی حاشیه شهر با توجه به وجود بیسوادی، پایین بودن مهارت، فقر، اقتصاد ناپایدار، نبود توان اقتصادی مالی، خانوارها سطح پایین، تکنولوژی و عدم دسترسی به مصالح مقاوم بافت‌های فرسوده، عدم رعایت اصول ایمنی در ساخت و سازها، تأسیسات زیربنایی غیراستاندارد، مکانیابی نامناسب و عدم دسترسی به امکانات و خدمات و برای کاهش اثرات مخاطرات، دو راهبرد دارند که شامل راهبردهای پیش‌بینی و راهبردهای تاب‌آوری می‌شوند. راهبرد اول برای مواجهه و روبه‌رو شدن با مشکلات و معضلات شناخته شده و دومی برای مقابله با مشکلات ناشناخته بکار می‌رود (کریمی و همکاران، ۱۴۰۱:۲).

شهرستان ارومیه به علت قرارگیری در مرکز استان آذربایجان غربی به عنوان یک کانون جاذبه جمعیت زیادی را از تمام نقاط استان و گاه خارج از استان را به خود جذب می‌کند. در واقع این شهر به علت برخورداری از زیرساخت‌ها، خدمات‌رسانی، فرصت‌های اقتصادی و... شاهد رشد روز افزون می‌باشد. که در نتیجه این افزایش جمعیت تعدادی از ساکنان به علت عدم توانایی سکونت در مناطق شهری به علت ارزان بودن مسکن، نزدیکی به شهر ارومیه و فرصت‌های ناشی از آن زندگی در روستاهای حاشیه شهر را انتخاب می‌کنند. که این امر منجر به رشد سریع این روستاها بدون برنامه‌ریزی گردیده است.

رشد روزافزون روستاهای حاشیه شهر ارومیه و ظهور سکونتگاه‌های با جمعیت بالای ده هزار نفر در این محدوده منجر به پیدایش انواع آسیب‌ها و بحران‌ها گردیده است که از جمله آنها می‌توان به مسائلی در زمینه پایین بودن سطح سواد، بهداشت نامطلوب، ضعف اقتصادی، وجود سایر آسیب‌های اجتماعی از قبیل: اعتیاد، طلاق، بزه‌کاری، کودکان کار و غیره اشاره کرد بصورت کلی پایین بودن سطح توانمندی جامعه انسانی روستاهای در حاشیه شهر ارومیه به علت اینکه عموماً از قشر ضعیف جامعه می‌باشند میزان آسیب‌پذیری این جوامع را بیشتر می‌کند که در نتیجه این شرایط محیط این سکونتگاه‌ها بسیار آسیب‌پذیر می‌باشد. بنابراین از آنجا که برخورداری از تاب‌آوری اجتماعی امروزه به‌عنوان یک راهکار اصلی جهت مقابله و کاهش آسیب‌های احتمالی مطرح است ارزیابی تاب‌آوری اجتماعی سکونتگاه‌های روستایی حاشیه شهر ارومیه براساس شاخص‌های مطلوب یک ضرورت انکارناپذیر می‌باشد؛ زیرا می‌تواند به پایداری سکونتگاه‌های روستایی منجر شود.

از آنجا که در جهت تبیین وضعیت تاب‌آوری اجتماعی مناطق روستایی حاشیه شهر ارومیه شاخص‌های متعددی دخالت دارند. بنابراین شناسایی این عوامل و ارزیابی وضعیت روستاها براساس این عوامل ضروری می‌باشد. که این موضوع نیازمند به جست و جو

در پژوهشات تجربی، مطالعات مختلف و سایر پژوهش‌های موردی از سوی محققان است. بنابراین در این پژوهش با توجه به افزایش آسیب‌های ناشی از بروز بحران‌های انسانی؛ اهمیت توجه به تاب‌آوری اجتماعی در فضاهای روستای نمایان می‌شود لذا با توجه شرایط اجتماعی روستاهای در شعاع ۳ کیلومتری شهر ارومیه به نظر می‌رسد توجه به موضوع تاب‌آوری اجتماعی ضرورت بالایی دارد بر این اساس هدف پژوهش ارزیابی ابعاد تاب‌آوری اجتماعی در سطح روستاهای در شعاع ۳ کیلومتری شهر ارومیه می‌باشد که سوال اصلی تحت اصلی عنوان «وضعیت ابعاد تاب‌آوری اجتماعی در سطح روستاهای در حاشیه شهر ارومیه چگونه می‌باشد؟» تدوین شده است تا در جهت بررسی این عوامل بتوان به شناخت صحیح وضعیت روستاهای مورد نظر دست یافت و زمینه برای برنامه‌ریزی اصولی آنها فراهم گردد.

در زمینه تاب‌آوری اجتماعی روستاها، پژوهش‌های متنوعی در خارج و داخل کشور صورت گرفته است. که وضعیت تاب‌آوری را براساس جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار داده اند که از جمله آن می‌توان به پژوهش‌های زیر اشاره کرد:

جدول ۱. خلاصه پیشین پژوهشی تاب‌آوری اجتماعی در روستا

ردیف	محقق(سال)	عنوان پژوهش	موفه‌های بدست آمده
۱	الن بانزاف ^۱ و همکاران(۲۰۲۲)	وابستگی‌ها و فرصت‌های شهری- روستایی برای طراحی راه‌حل- های مبتنی بر طبیعت برای تاب‌آوری در اروپا و چین	وابستگی، مشارکت، انعطاف پذیری، تعامل، عدالت، سلامت، رفاه
۲	شی همکاران ^۲ (۲۰۲۲)	تأثیر شهرنشینی بر توسعه پایدار منطقه‌ای: از دریچه تاب‌آوری شهری-روستایی	شاخص‌های اقتصاددیف اجتماعی و محیطی
۳	کرادوک هنری ^۳ و همکاران(۲۰۱۸)	تاب‌آوری معیشتی در نواحی محلی و روستایی نیوزلند	مشارکت و تشکیل گروه‌ها و شبکه‌ها، پایداری جوامع، آگاهی جوامع
۴	دون فورد و لی ^۴ (۲۰۱۸)	بررسی نقش مخاطرات محیطی در تاب‌آوری سکونتگاه‌های روستایی	برنامه‌ریزی، مهارت، مدیریت، وجود زیرساخت‌ها
۵	وانگ ^۵ (۲۰۱۷)	تاب‌آوری اجتماعی و پایداری جوامع روستایی در تایوان	همکاری، ساختار قومی و قابلیت‌های، تعلق و سازگاری با طبیعت
۶	آجیاد ^۶ و همکاران(۲۰۱۳)	سیل شهری در لاگوس، نیجریه: الگوهای آسیب‌پذیری و انعطاف‌پذیری در میان زنان	درآمد، جنسیت، طبقه اجتماعی، وضعیت شغلی، بهداشت، سازگاری و مشارکت
۷	سارا سکریت ^۷ (۲۰۱۳)	تحلیل افزایش تاب‌آوری جامعه روستایی اسکاتلند	سازگاری، گفت‌وگو، مهارت، تغییرات،
۸	صفری علی اکبری(۱۴۰۲)	بررسی عوامل موثر بر تاب‌آوری اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی با مطالعه موردی شهرستان کرمانشاه	کالبدی، اجتماعی، نهادی، اقتصادی
۹	فخرقازی و همکاران(۱۴۰۱)	تحلیل فضایی تاب‌آوری اجتماعی سکونتگاه‌های روستایی در برابر مخاطره زلزله(مطالعه موردی: روستاهای شهرستان آوج).	دانش و آگاهی، بهداشت و سلامت، ارتباط و شبکه‌های اجتماعی، مشارکت و همبستگی، تعلق خاطر و هویت، اعتماد و هنجار
۱۰	کرمی و همکاران(۱۴۰۰)	بررسی تاب‌آوری نواحی روستایی پراشهری در برابر سیلاب مطالعه موردی: برخی روستاهای دهستان میدان چای	اقتصادی، کالبدی، نهادی، اجتماعی و محیطی

¹ Banzhaf

² Shi et al

³ Cradock-Henry

⁴ Dunford and Li

⁵ Shyh-Huei Hwang

⁶ Ajibade

⁷ Skerratt

روش شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف توسعه‌ای - کاربردی و رویکرد حاکم بر فضای پژوهش از لحاظ روش «توصیفی - تحلیلی و اکتشافی» بصورت کمی است. ابزار گردآوری داده‌ها به چند تکنیک: مشاهده، پرسشنامه، مصاحبه می‌باشد. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش به صورت توأمان از روش‌های کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است. و جهت تحلیل مدل یابی معادلات ساختاری با Lisrel استفاده خواهد شد. برای تعیین روابط احتمالی و تأثیرات آنها بر یکدیگر هم از همبستگی ساده (ماتریس همبستگی) و هم الگوی علی معادلات ساختاری استفاده شده است. قلمروی مورد مطالعه این پژوهش ساکنان روستاهای در حاشیه ۳ کیلومتری شهر ارومیه است که براساس آمار سال ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران، ۱۵۱۵۳ خانوار می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران و با درصد خطای ۰/۰۵ استفاده شده است که تعداد حجم نمونه ۳۷۴ عدد به دست آمده است که بر اساس تعداد خانوار بین ۰/۵۰ درصد از روستاها به صورت جدول شماره ۲ تقسیم‌بندی و به صورت تصادفی در محدوده توزیع گردیده است.

جدول ۲. جامعه آماری و حجم نمونه مورد مطالعه

شهرستان	بخش	دهستان	نام روستا	جمعیت	خانوار	نمونه
ارومیه	مرکزی ارومیه	دهستان باراندوز	سیر	۷۸	۲۳	۱
			حیدرلو	۲۱۲	۶۱	۲
			کلیسای سیر	۲۲	۷	۲
			بند	۴۷۶۹	۱۲۸۱	۳۰
			جانویسلو	۴۸۱	۱۱۴	۳
		دهستان باراندوز شمالی	یزوه	۵۵۰	۱۶۷	۴
			گوگ تپه	۲۸۵۰	۸۳۶	۱۸
			مراجول	۲۶۹	۸۴	۲
			سنگرمیرعبداله	۶۱۸	۱۸۱	۵
			بوراشان	۱۴۰	۴۳	۱
دهستان بکشلوچای	مرکزی ارومیه	ریحان آباد	۱۰۵۳۶	۲۹۹۲	۷۲	
		وزیرآباد	۱۹۲	۶۱	۲	
		المان آباد	۵۰۸	۱۶۵	۴	
		صداقه	۵۳۳	۱۶۳	۴	
		قره اغاج علیا	۴۲۰	۱۲۸	۴	
		اغچه قلعه	۱۲۳۸	۳۴۱	۹	
		خانقاه الواج	۱۸۷۳	۲۵۳	۷	
		الواج	۵۷۶۶	۹۴۱	۲۱	
		میرآباد	۱۸۱	۴۳	۲	
		بادکی	۶۹۵۹	۱۷۲۳	۴۱	
دهستان روضه چای	مرکزی ارومیه	انهرسغلی	۹۰۱	۲۱۸	۶	
		انهرعلیا	۶۶۶	۲۳۱	۶	
		جهتلو	۹۰۶	۲۵۴	۷	
		قره حسنلو	۱۷۷۹	۵۴۹	۱۳	
		علی آباد	۹۶۳	۲۱۲	۵	
گنج آباد	۳۹۴	۱۲۸	۴			

۳	۸۵	۲۶۴	لور	
۴	۱۵۵	۴۷۳	کولق	
۳	۱۰۱	۳۶۹	بالاجی	
۳۰	۱۲۶۱	۴۵۶۱	قزل عاشق	
۱۷	۷۲۸	۲۹۷۹	ولنده علیا	
۹	۳۷۹	۱۵۱۴	ولنده سفلا	
۲	۴۹	۱۶۴	شیخ تیمور	
۱۸	۷۴۱	۲۴۶۷	توپراق قلعه	
۳	۱۰۴	۳۲۴	تکالو	دهستان باش قلعه
۱	۲۷	۱۰۵	دده سقی	
۵	۱۹۱	۶۳۹	قصور	
۴	۱۳۳	۴۰۶	شورکند	

منبع: سرشماری سال ۱۳۹۵، نگارندگان، ۱۴۰۲

جهت ارزیابی ابعاد تاب آوری اجتماعی در روستاهای حاشیه شهر ارومیه بر اساس شاخص‌های پیشینه پژوهشی گردآوری شده، از ۶ بعد: مشارکت، دانش و آگاهی، اعتماد، تعلق، اعتبار و اقتصاد استفاده شده است که در مجموع شامل ۲۹ متغیر می‌باشد که لیست ابعاد و شاخص‌های انتخاب شده برای ارزیابی تاب آوری اجتماعی در روستاهای مورد مطالعه شهر ارومیه بر اساس ویژگی‌های مکانی این شهر در جدول شماره ۳ نشان داده شده است:

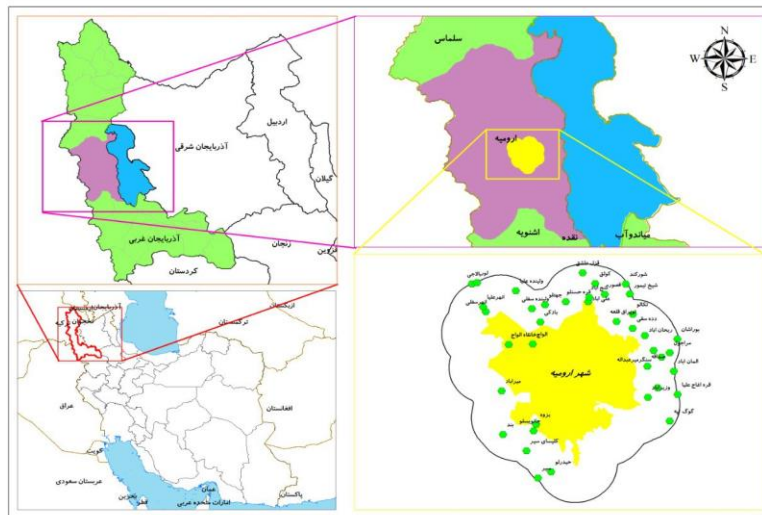
جدول ۳. مولفه و زیرمؤلفه های تاب آوری اجتماعی

مولفه	زیر مولفه
مشارکت	همکاری و همگرایی مردم، وجود شبکه های اجتماعی و سازمانهای مردم نهاد، مشارکت بخش خصوصی و مقام های نهادی محلی، مشارکت با شورای روستا در اداره امور، عضویت در پایگاه های هلال احمر و تشکل های مردمی
	دسترسی به امکانات آموزشی، دسترسی به امکانات فرهنگی، وضعیت تحصیلی ساکنین روستاها، دانش بومی و بهره گیری از آن، پذیرش فناوری از طرف جامعه محلی، نقش دانش مربوط به مدیریت بحران
اعتماد	اعتماد به شورا و دهیاری در روستا، اعتماد به نهادهای دولت در روستاها، اعتماد به نیروی امدادرسان در روستا، اعتماد بین گروهها و قشرهای مختلف در روستاها
	دلبستگی به محیط روستا در بین ساکنین، تعلق به ساختار مدیریتی روستا در بین روستاییان، تمایل به صرف زمان جهت حل مشکلات روستا در بین ساکنین، دلبستگی به همسایه ها در بین ساکنین در شرایط ایجاد آسیب ناشی از بحران
اعتبار	اجرای قوانین مدیریت روستا، اعتبار افراد اثرگذار روستا در مدیریت محلی، اعتبار مردم نزد مسئولین روستا، صداقت و درستکاری روستاییان
	فعالیت اقتصادی جایگزین، وجود تسهیلات حمایتی، نرخ اشتغال روستاییان، مشارکت مردم در فعالیت های اقتصادی، توانمندی مالی مردم، مهارت در رشته یا شغل های دیگر،

منبع: بدری، ۱۳۹۸. کرمی، ۱۴۰۱. خداپناه، ۱۴۰۰، جعفری، ۱۳۹۹. موسوی، ۱۴۰۲. فخرقاضی، ۱۳۹۹.

معرفی محدوده مورد مطالعه

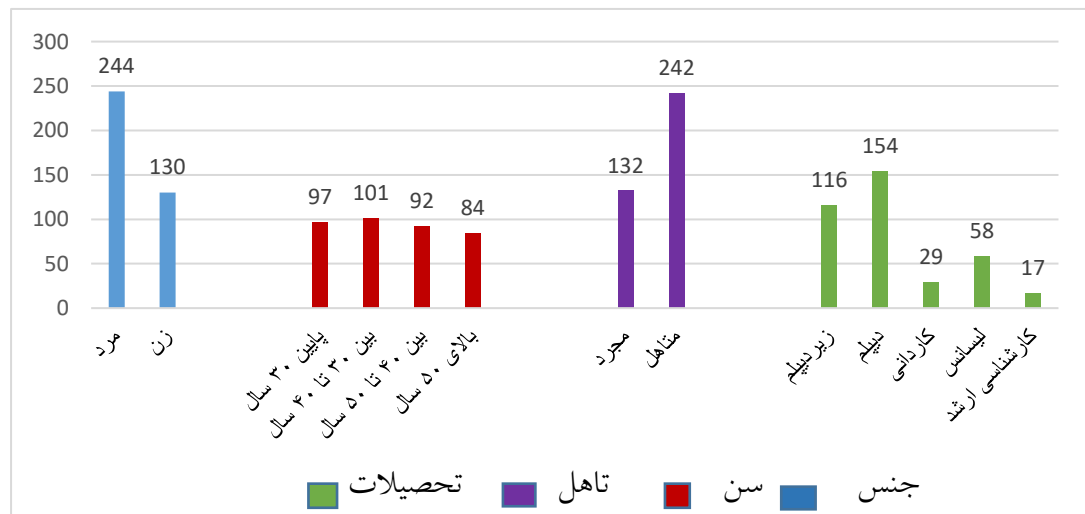
محدوده مورد مطالعه در شعاع ۳ کیلومتری شهر ارومیه و به تعداد ۳۸ روستا در ۵ دهستان بر روی مدار ۳۷ درجه و ۳۲ دقیقه در نیم کره شمالی از خط استوا و نصف النهار ۴۵ درجه و ۲ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار گرفته است. (سالنامه آماری، ۱۳۹۵). جمعیت محدوده مورد مطالعه در قالب ۳۸ روستا با جمعیت ۵۸۰۶۹ نفر و تعداد ۱۵۱۵۳ خانوار است این محدوده به علت همجواری با شهر ارومیه به عنوان مرکز استان به عنوان منطقه جاذب جمعیت عملکرده بگونه ای که روستای ریحان آباد با جمعیت ۱۰۵۳۶ نفر پرجمعیت ترین روستای در این شعاع می باشد.

شکل ۱- نقشه روستاهای در حاشیه ۳ کیلومتری شهر ارومیه (ترسیم: نگارندگان، ۱۴۰۲)

یافته های پژوهش

در راستای بررسی یافته های پژوهش در ابتدا به بررسی پرسشنامه پرشده در محدوده مورد مطالعه براساس مشخصات دموگرافیکی و به صورت کلی در شکل شماره ۲ پرداخته شده است:

شکل (۱): ویژگی های یک مکان استاندارد. منبع: (Mouratidis et al, 2024: 3).

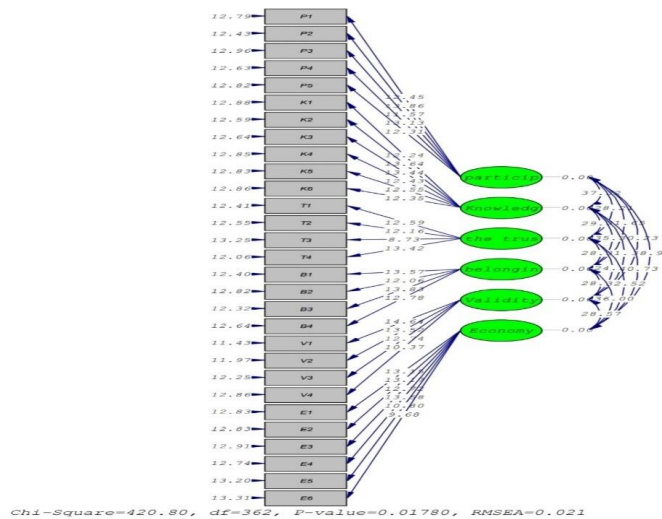
مدلسازی معادلات ساختاری تاب آوری اجتماعی روستاهای در حاشیه ۳ کیلومتری ارومیه

این پژوهش دارای ۲۹ زیر مولفه مشاهده پذیر است که در مجموع شش مولفه مشارکت، دانش، اعتماد، تعلق، اعتبار، اقتصاد جهت بررسی تاب آوری اجتماعی روستاهای در حاشیه ۳ کیلومتری ارومیه مورد بررسی قرار گرفته است. جهت انجام آزمون معادلات ساختاری از نرم افزار LISREL استفاده شده است. به این معنی که، به دنبال ارائه راهبردهای متعدد تاب آوری اجتماعی روستاهای در حاشیه ارومیه و اهمیت هرکدام از راه کارهای ارائه شده با تاکید بر نتایج بدست آمده، مهم ترین شاخص های که می توانند جهت تاب آوری اجتماعی روستایی مفید واقع گردند در مجموع شش متغییر مکنون درونی تحت عنوان (مشارکت، دانش، اعتماد، تعلق، اعتبار، اقتصاد) مشخص گردیدند که برابر اطلاعات جدول ۴، معیارهای شاخص نیکویی برازش برابر ۰٫۹۱ بوده است که به دلیل اینکه پایین تر از ۱ می باشد، مدل از برازش خوبی برخوردار می باشد.

جدول ۴- شاخص های برازش مدل ساختاری تاب آوری اجتماعی

شاخص	مقدار قابل قبول	مقدار مدل	نتیجه
شاخص های برازش مطلق			
GFI	> ۰/۹	۰٫۹۱	مناسب
RMR	نزدیک به صفر	۰٫۰۶۳	مناسب
شاخص های برازش تطبیقی			
NFI	> ۰/۹	۰٫۹۸	مناسب
CFI	> ۰/۹	۱٫۰۰	مناسب
RFI	> ۰/۹	۰٫۹۸	مناسب
IFI	> ۰/۹	۱٫۰۰	مناسب
شاخص های برازش مقتصد			
PGFI	> ۰/۵۰	۰٫۷۹	مناسب
RMSEA	< ۰/۰۸	۰٫۲۰	مناسب

(۱) تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول تاب آوری اجتماعی روستا

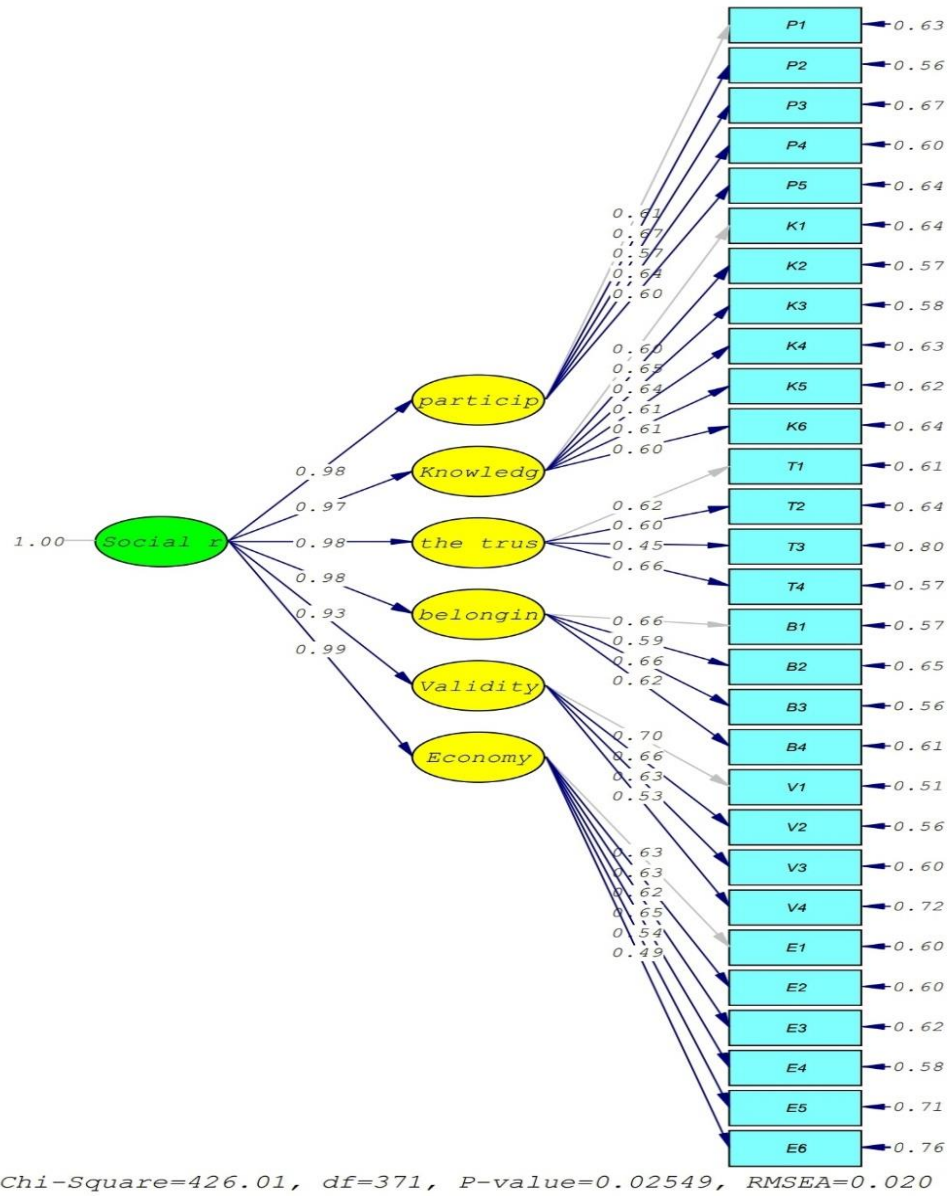

شکل ۳: مدل اندازه‌گیری در حالت ضرایب معناداری (آماره t)

جدول ۵. بررسی روایی و پایایی سرمایه اجتماعی				
متغیر	شماره سوال	ضریب	واریانس خطا	آماره T
استاندارد (بار)				
(عاملی)				
مشارکت	۱	۰,۶۱	۰,۶۳	۱۲,۴۵
	۲	۰,۶۳	۰,۵۶	۱۳,۸۶
	۳	۰,۵۷	۰,۶۷	۱۱,۵۷
	۴	۰,۶۴	۰,۶۰	۱۳,۱۳
	۵	۰,۶۰	۰,۶۴	۱۲,۳۱
دانش و آگاهی	۱	۰,۶۰	۰,۶۴	۱۲,۲۴
	۲	۰,۶۵	۰,۵۷	۱۳,۶۴
	۳	۰,۶۵	۰,۵۸	۱۳,۴۴
	۴	۰,۶۱	۰,۶۳	۱۲,۴۳
	۵	۰,۶۱	۰,۶۴	۱۲,۵۵
اعتماد	۶	۰,۶۰	۰,۶۴	۱۲,۳۵
	۱	۰,۶۲	۰,۶۱	۱۲,۵۹
	۲	۰,۶۰	۰,۶۴	۱۲,۱۶
تعلق	۳	۰,۴۵	۰,۸۰	۸,۷۳
	۴	۰,۶۶	۰,۵۷	۱۳,۴۲
	۱	۰,۶۵	۰,۵۷	۱۳,۵۷

ماخذ: یافته‌های پژوهش (۱۴۰۲)

همانطور که نتایج شکل ۳ نشان می‌دهد، مقادیر بار عاملی تمام گویه‌ها بیشتر از ۰,۴ است و بنابراین مدل اندازه‌گیری، مدلی همگن است و مقادیر بار عاملی، مقادیر قابل قبولی هستند. و می‌توان گفت که نتایج به دست آمده از تمام زیرمولفه‌ها مثبت می‌باشد. براساس برآورد ضرایب استاندارد شده مدل ساختاری پژوهش و سطح معناداری بدست آمده در نمودار شماره ۲، تاثیرات عامل مشارکت بر تاب آوری اجتماعی با ضریب مستقیم و مثبت ۰,۹۸، تاثیر عامل دانش و آگاهی در تاب آوری اجتماعی روستاهای مورد نظر با ضریب مستقیم و مثبت ۰,۹۷، و شاخص اعتماد جهت تاب آوری اجتماعی با ضریب مثبت ۰,۹۸، عامل تعلق با ضریب مستقیم و مثبت ۰,۹۸، تاثیر شاخص اعتبار بر تاب آوری اجتماعی با ضریب مستقیم و مثبت ۰,۹۳، و در نهایت عامل اقتصاد با بیشترین تاثیر با ضریب مستقیم و مثبت ۰,۹۹ است که نشان می‌دهد در برنامه‌ریزی جهت تاب آوری اجتماعی روستاهای در حاشیه ۳ کیلومتری شهر ارومیه بر تمامی این عوامل تاکید نمود و از آنها استفاده کرد. بنابراین براساس نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری تاب آوری اجتماعی با تاکید بر شاخص‌های (مشارکت، دانش، اعتماد، تعلق، اعتبار و اقتصاد) می‌تواند نتایج مثبتی در کاهش خسارت‌ها و افزایش تاب آوری روستاها داشته باشد.

شکل ۴: ضرایب تخمین استاندارد مدل ساختاری

جدول ۶. نتایج مدل ساختاری تاب آوری اجتماعی

اثرات غیر مستقیم	اثرات مستقیم	مولفه ها	
۰,۶۰	۰,۶۱	همکاری و همگرایی مردم	
۰,۶۶	۰,۶۷	وجود شبکه های اجتماعی و سازمانهای مردم نهاد	مشارکت
۰,۵۶	۰,۵۷	مشارکت بخش خصوصی و مقام های نهادی محلی	
۰,۶۳	۰,۶۴	مشارکت با شورای روستا در اداره امور	
۰,۵۹	۰,۶۰	عضویت در پایگاه های هلال احمر و تشکل های مردمی	
۰,۵۸	۰,۶۰	دسترسی به امکانات آموزشی	دانش و آگاهی
۰,۶۳	۰,۶۵	دسترسی به امکانات فرهنگی	
۰,۶۲	۰,۶۴	وضعیت تحصیلی ساکنین روستاها	
۰,۵۹	۰,۶۱	دانش بومی و بهره گیری از آن	
۰,۵۹	۰,۶۱	پذیرش فناوری از طرف جامعه محلی	
۰,۵۸	۰,۶۰	نقش دانش مربوط به مدیریت بحران	
۰,۶۱	۰,۶۲	اعتماد به شوراباری و دهیاری در روستا	اعتماد
۰,۵۱	۰,۶۰	اعتماد به نهادهای دولت در روستاها	
۰,۴۴	۰,۴۵	اعتماد به نیروی امداد رسان در روستا	
۰,۶۵	۰,۶۶	اعتماد بین گروهها و قشرهای مختلف در روستاها	
۰,۶۵	۰,۶۶	دلبستگی به محیط روستا	تعلق
۰,۵۸	۰,۵۹	تعلق به ساختار مدیریتی روستا	
۰,۶۵	۰,۶۶	تمایل به صرف زمان جهت حل مشکلات روستا	
۰,۶۱	۰,۶۲	دلبستگی به همسایه ها در بین ساکنین روستا	
۰,۶۵	۰,۷۰	رعایت قوانین مدیریت روستا اعتبار لازم را نزد ساکنین روستا	اعتبار
۰,۶۱	۰,۶۶	اعتبار افراد اثرگذار روستا در مدیریت محلی	
۰,۵۹	۰,۶۳	اعتبار مردم نزد مسئولین روستا	
۰,۴۹	۰,۵۳	صداقت و درستکاری روستاییان	
۰,۶۵	۰,۶۳	فعالیت اقتصادی جایگزین	اقتصاد
۰,۶۲	۰,۶۳	وجود تسهیلات حمایتی	
۰,۶۱	۰,۶۲	نرخ اشتغال روستاییان	
۰,۶۴	۰,۶۵	مشارکت مردم در فعالیت های اقتصادی	
۰,۵۳	۰,۵۴	توانمندی مالی مردم	
۰,۴۹	۰,۴۹	مهارت در رشته یا شغل های دیگر	

ماخذ: یافته های پژوهش (۱۴۰۲)

نتایج مدل ساختاری مشارکت در ابعاد مختلف نشان می دهد وجود شبکه های اجتماعی و سازمانهای مردم نهاد تاثیرات مستقیم (۰,۶۷) و غیر مستقیم (۰,۴۰) زیادی بر روی تاب آوری اجتماعی روستاهای در حاشیه ۳ کیلومتری شهر ارومیه دارد.

باتوجه به اینکه؛ نتایج تحلیل عاملی مرتبه اول و دوم بخش اندازه گیری متغیرهای درونزا و برونزا نشان داد که تمام سازه ها از روایی و پایایی لازم برخوردارند، ساختار کلی مدل مفهومی پژوهش مورد آزمون قرار گرفت، و مشخص شد که روابط تئوریکی بین متغیرها در مرحله تدوین چارچوب مفهومی مدنظر محقق بوده است، به وسیله داده ها تأیید گردیده است. به گونه ای که تأکید بر این عوامل از یک طرف باعث افزایش توانمندی های جامعه روستایی می شود و از طرف دیگر با کاهش هزینه های مرتبط با مخاطرات انسانی و ایجاد زیرساخت های اجتماعی لازم زمینه افزایش تاب آوری روستاها را فراهم می کنیم. می توان گفت بکارگیری این عوامل رابطه نزدیکی با تاب آوری اجتماعی روستاهای مورد نظر دارد به گونه ای که همزمان با برنامه ریزی جهت افزایش توانایی تاب آوری روستایی باید بر کارکدهای عوامل اجتماعی از قبیل: مشارکت، دانش، اعتبار، تعلق، اعتماد و اقتصاد صورت گیرد تا تاثیر عوامل ناشی از مخاطرات انسانی را بی اثر و یا کم اثر نماید.

نتیجه گیری و پیشنهادها

امروزه به علت نقش و جایگاه مناطق روستای در جوامع بشری ضرورت توسعه انسانی و تامین زیرساخت های این مناطق بیش از هر زمان دیگری احساس می باشد. به واقع این نواحی به عنوان مکان تولید نقش موثری در توسعه سرزمینی ایفا می کنند اما با این وجود به علت تحولات جمعیتی و پیچیده شدن ساختار جوامع امروزی در کنار بحران های طبیعی در این نواحی شاهد بحران های اجتماعی نیز می باشیم براین اساس از مهم ترین دغدغه های اصلی برنامه ریزان و مدیران روستایی در سال های اخیر کاهش اثرات مخاطرات و آسیب های ناشی از آن بر جوامع انسانی و مناطق روستایی است که از جمله این برنامه ها افزایش تاب آوری اجتماعی در سطح روستا می باشد و به این علت که افزایش سرمایه اجتماعی و توانمندی ساکنان در روستا تاثیر مهمی در بالابردن میزان نقش تاب آوری اجتماعی در مقابل مخاطرات دارد مفاهیم تاب آوری اجتماعی و جامعه تاب آور در راستای مقابله با مخاطرات و موفقیت برنامه های بازسازی در قالب مشارکت عمومی از اهمیت زیادی برخوردار است.

شهر ارومیه به خاطر موقعیت مرکزی آن و وجود زیرساخت های لازم، بسیاری از فعالیت های صنعتی و خدماتی در آن متمرکز شده است از این رو، وجود تمرکز بالای امکانات باعث ایجاد فرصت های فراوان می شود که این امر به نوبه خود موجب افزایش مهاجرت و جذب جمعیت از سایر نقاط استان می گردد. که به علت بالا بودن هزینه های زندگی در شهر تعدادی از این مهاجرین جذب روستاهای اطراف ارومیه گردیده اند. که در نتیجه باعث پیوستگی تعدادی از این روستاها به شهر ارومیه نیز شده است. روند رو به افزایش جمعیت این روستاها باعث ضرورت پرداختن به مسئله تاب آوری اجتماعی جهت کاستن از مخاطرات را به وجود آورده است. این پژوهش به بررسی تاثیر عوامل اجتماعی از قبیل (مشارکت، دانش، اعتماد، تعلق، اعتبار و اقتصاد) در تاب آوری روستایی می پردازد. این نتایج با یافته ها و بررسی های فان و همکاران (۲۰۲۱)، زئو و همکاران (۲۰۲۱)، چن و یانگ (۲۰۲۱)، کرادوک هنری و همکاران (۲۰۱۸)، آسفو و همکاران (۲۰۱۸)، وانگ (۲۰۱۷)، صفری علی اکبری (۱۴۰۲)، فخرقاصی و همکاران (۱۴۰۱). همسو است که نشان از تاثیرگذاری شاخص های اجتماعی در تاب آوری روستاها داشته است. یافته های پژوهش نشان می دهد که ابعاد تاب آوری اجتماعی (مشارکت، دانش و آگاهی، اعتماد، تعلق مکانی، اعتبار و اقتصاد) بر تاب آوری روستاهای در شعاع ۳ کیلومتری شهر ارومیه با استفاده از تحلیل ساختاری (لیزرل)، در بالابردن تاب آوری اجتماعی و کاهش آسیب ها نقش موثر و مستقیمی دارد.

در تبیین و توجیه این نتایج باید عنوان نمود در عصر جدید سرمایه های اجتماعی، تاثیر بالاتری را به نسبت سرمایه های فیزیکی در مدیریت سرزمین ها دارد. به واقع باید گفت در صورت عدم وجود سرمایه اجتماعی، پیمودن راه های توسعه و تکامل فرهنگی، اقتصادی دچار اختلال و کاستی خواهد شد. از جهتی در دنیای مدرن کنونی تمام عرصه های زندگی انسان متاثر از بحران ها به ویژه در زمینه مسائل انسانی می باشد. هیچ مسئله ای در زندگی اجتماعی وجود ندارد که بحران های انسانی در شکل گیری و یا نوسانات آن بی تاثیر باشد. بنابراین در مسیر دست یابی به تاب آوری روستاهای محدوده مورد مطالعه، سرمایه اجتماعی نقش بسیار مهمی را ایفا می کند، به صورتی که تاب آوری اجتماعی روستایی با در نظر گرفتن مفاهیمی چون مشارکت، دانش و آگاهی، اعتبار، تعلق

مکانی و اقتصاد می تواند در کاهش آسیب ها و مدیریت بحران تاثیر مثبتی داشته باشد. به واقع نقش سرمایه اجتماعی در تامین تاب آوری در برابر بحران ها چه از جهت جلوگیری از بروز ناهنجاری های اجتماعی و به تبع آن از جهت زمینه سازی مشارکت مثبت و فعال فرد در برابر آسیب ها، اساسا از طریق تاثیر گذاری ارزش ها و هنجار های اجتماعی در چگونگی رفتار افراد در برابر بحران ها اعمال می شود.

بنابراین تاب آوری اجتماعی یک ظرفیت، جوهر اجتماعی یا هنجاری گیری رسمی است که سعی بر آن دارد از طریق همکاری میان افراد و نهادهای یک جامعه تاب آوری را ارتقا بخشد. به واقع هر ساختار اجتماعی، جهت دست یابی به تاب آوری اجتماعی علاوه بر افراد آگاه و با تجربه و امکانات و ابزار مادی، به عواملی مانند شکل گیری نوعی شبکه و روابط اجتماعی، افزایش مهارت، مسئولیت پذیری و غیره جهت دستیابی به تاب آوری هم نیاز دارد.

در همین راستا سطوح پایین و متوسط تاب آوری اجتماعی و مولفه های آن در نواحی مختلف روستاهای در حاشیه شهر ارومیه گواه آن است که بایستی در راستای تقویت این هنجارها در جامعه برای افزایش تاب آوری و کاهش آسیب ها تلاش و برنامه ریزی دقیق تر و بیش تری انجام گیرد و از این طریق تاب آوری اجتماعی را در سطح روستاهای حاشیه شهر تقویت نمود. و به منظور ارتقاء شاخص های تاب آوری اجتماعی روستاها بایستی بسترها، شرایط برقراری مشارکت، تعلق مکانی، دانش و آگاهی، اعتبار و شرایط اقتصادی در بین ساکنین روستاهای مختلف مورد توجه قرار گیرد. به عبارت دیگر چالش های منتج به پایین بودن تاب آوری اجتماعی در روستاهای حاشیه مناطق شهری همچون ارومیه بایستی به دقت بررسی و مطالعه گردد و سپس با راه کارهای منطبق بر ظرفیت های اجتماعی هر روستا در برنامه های توسعه اجتماعی و فرهنگی محور قرار گیرد. در همین راستا براساس نتایج بدست آمده و تاثیر آسیب پذیری و تاب آوری اجتماعی پیشنهادات کلی پژوهش را می توان به شرح زیر خلاصه نمود:

- ✓ با توجه به تاثیر سرمایه های اجتماعی بر تاب آوری پیشنهاد می گردد سیاست گذاری مدیران روستاها در راستای بالا بردن شاخص های مربوط به سرمایه اجتماعی از جمله: اعتماد، تعلق، مشارکت، اعتبار و آگاهی جهت دست یابی به تاب آوری برنامه ریزی و آینده نگری ضروری را انجام دهند.
- ✓ توانمندسازی ساکنین روستاهای در شعاع ۳ کیلومتری ارومیه از نظر آموزش های مقابله با بحران در راستای کاهش آسیب ها.
- ✓ سازماندهی سرمایه های اجتماعی در قالب گروه های مدیریت بحران در سطح روستا و تدوین برنامه های اجرای برای شرایط به وجود آمدن بحران در راستای کاهش آسیب ها
- ✓ برنامه ریزی براساس دارای های اجتماعی موجود در روستاها از قبیل وجود افراد اثرگذار، گروه های اجتماعی، موسسات و... در راستای مدیریت بحران در شرایط به وجود آمدن سوانح یا بلایای طبیعی و انسانی.
- ✓ توجه دولت به تامین زیرساخت های مناسب روستای از قبیل وجود مراکز درمانی، آموزشی، ارتباطی و... جهت کاهش آسیب ها در مواقع بحرانی
- ✓ افزایش مشارکت مردم در راستای اجرای برنامه های آموزشی و سازماندهی برای مقابله با بحران.

References

- Arouri, M., Nguyen, C., & Youssef, A. (2015). Natural disasters, household welfare, and resilience: Evidence from rural Vietnam. *World Development*, 70, 59-77.
doi: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2014.12.017>
- Atara, A., Tolossa, D., & Denu, B. (2020). Analysis of rural households' resilience to food insecurity: Does livelihood choice matter? Case study of Boricha Woreda, Ethiopia. *Journal of Environmental Development*, 35(3), 43-59.
doi: <https://doi.org/10.1016/j.envdev.2020.100530>

- Azmi, A., & Nouri, M. (2017). Role of social capital in natural disaster resilience of rural settlements: Case study of Mahidasht district, Kermanshah. *Journal of Geography and Regional Planning*, 7(2), 77-89. doi: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22286462.1396.7.2.5.7>
- Badri, S. A., Karimzadeh, H., Saadi, S., & Kazemi, N. (2019). Spatial analysis of rural settlements' resilience against earthquake risk. *Spatial Analysis of Environmental Hazards Journal*, 6(1), 47-72. doi: <https://doi.org/10.29252/jsaeh.6.1.1>
- Banzhaf, E., Anderson, S., Grandin, G., Hardiman, R., Jensen, A., Jones, L., ... & Zandersen, M. (2022). Urban-rural dependencies and opportunities to design nature-based solutions for resilience in Europe and China. *Land*, 11(4), 480. doi: <https://doi.org/10.3390/land11040480>
- Bastami Nia, A. , Hatami, D. , karimi, A. and Karimzadeh, M. (2021). The evaluation of the social and economic resilience components in the quake-stricken city of Bam. *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*, 2(3), 21-47. doi: https://www.srds.ir/article_142190.html
- Batty, M. (2008). The size, scale, and shape of cities. *Science*, 319(5864), 769-771. doi: <https://doi.org/10.1126/science.1151419>
- Biondini, F., Camnasion, E., & Tati, A. (2015). Seismic resilience of concrete structures under corrosion. *Earthquake Engineering & Structural Dynamics*. doi: <https://doi.org/10.1002/eqe.2591>
- Carpenter, A. (2015). Resilience in the social and physical realms: Lessons from Gulf Coast. *Journal of Disaster Risk Reduction*, 14(3), 290-301. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2014.09.003>
- Cutter, S. L., Mitchell, J. T., & Scott, M. S. (2008). Revealing the vulnerability of people and places: A case study of Georgetown County. *Annals of the Association of American Geographers*, 90, 1-19. doi: <https://doi.org/10.1191/1464993403ps049ra>
- Dunford, M., & Li, L. (2018). Earthquake reconstruction in Wenchuan: Assessing the state overall plan and addressing the 'forgotten phase'. *Applied Geography*, 31(3), 998-1009. doi: <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2018.01.001>
- Fakhraghazi, M., Pourramazan, E., & Molaei, N. (2022). Spatial analysis of social resilience in rural settlements against earthquakes: Case study of Avaj County villages. *Journal of Geographical Engineering of Territory*, 6(2), 309-325. doi: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.25381490.1401.6.11.1.8>
- Grazino, P., & Rizzi, P. (2016). Vulnerability and resilience in the local systems: The case of Italian provinces. *Science of the Total Environment*, 553, 211-222. doi: <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2016.02.051>
- Hwang, S. H. (2017). Resilience and sustainability of rural areas: A case study of the indigenous Laiji Village. *Rural Planning Seminar*, 9-10. doi: <https://orcid.org/0000-0001-7699-5575>
- Heidari Far, M. R., Soleimani Rad, E., & Hosseini Siahgoli, M. (2020). Investigating the role of natural hazards and crisis management in land use planning: A case study of Kermanshah Province. *Quarterly Journal of Sustainable Urban and Regional Development Studies*, 1(1), 55-76. doi: https://www.srds.ir/article_122918.html
- Jafari, F., Shayan, H., & Sarabi, H. (2020). Identifying key drivers of resilience in rural settlements against environmental hazards: Case study of Fariman County. *Journal of Geography and Environmental Hazards*, 9(33). doi: <https://doi.org/10.22067/geo.v9i1.86846>
- Kamelnia, R., Heidari, H., & Mousavi, M. (2023). Impact of social capital on sustainable urban neighborhood development with emphasis on security: Case study of Urmia city. *Journal of*

- Geography and Environmental Studies*, 12(47), 114-123. doi: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20087845.1402.12.47.7.3>
- Karami, F., Bayati, M., & Rostami, N. (2022). Resilience of peri-urban rural areas against floods. *Journal of Geography and Planning*, 25(80), 251-271. doi: <https://doi.org/10.22034/gp.2021.46066.2840>
- Keshavarz, M., & Moqadas, R. S. (2021). Assessing rural households' resilience and adaptation strategies to climate variability and change. *Journal of Arid Environments*, 184(2), 29-47. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jaridenv.2020.104323>
- Khodapanah, K. (2022). Evaluation of resilience in tourism-targeted villages: Case study of Ardabil region. *Journal of Geography and Planning*, 25(80), 117-131. doi: <https://doi.org/10.22034/gp.2021.45990.2838>
- Khorasani, M. A., & Akbarian, S. R. (2020). Assessing livability in peri-urban rural areas: Central district of Shiraz County. *Regional Planning Quarterly*, 10(40), 133-146. doi: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22516735.1399.10.40.9.3>
- Khosravi Malamiri, H., Soleimani, H., Ghaffari, R., & Ahmad Khademolhosseini. (2020). Explaining the resilience model of rural settlements: Case study of Dehdez district, Izeh County. *Physical Development Planning Quarterly*, 5, 131-145. doi: <https://doi.org/10.30473/psp.2020.6803>
- Li, Y. (2023). A systematic review of rural resilience. *China Agricultural Economic Review*, 15(1), 66-77. doi: <https://doi.org/10.1108/CAER-03-2022-0048>
- Mayunga, J. S. (2017). Understanding and applying the concept of community disaster resilience: A capital-based approach. *Summer Academy for Social Vulnerability and Resilience Building*, 1(1), 1-16. doi: <https://doi.org/10.1146/annurev.energy.32.051807.090348>
- Mohammadi, A., Ashouri, K., & Mohammadbashir Rabati. (2016). Institutional and social resilience components in informal urban settlements: Case study of Naysar neighborhood, Sanandaj. *Urban Studies Quarterly*, 5(22), 75-88. doi: [article_47827_5b5069e96af1b6c27f9e42246098ce](https://doi.org/10.1146/annurev.energy.32.051807.090348)
- Mousavi, M., Jahangirzadeh, J., Bayramzadeh, N., & Omidvarfar, S. (2023). Evaluating urban resilience in five districts of Urmia city. *Journal of Geographical Studies of Mountainous Regions*, 4(1), 149-167. doi: <https://doi.org/10.52547/gsm.4.1.149>
- O'Brien, K., Sygna, L., & Haugen, J. E. (2018). Vulnerable or resilient? A multi-scale assessment of climate impacts and vulnerability in Norway. *Climatic Change*, 64(1-2), 193-225. doi: <https://doi.org/10.1023/B:CLIM.0000024668.70143.80>
- Partovi, P., Behzadfar, M., & Shirani, Z. (2016). Urban design and social resilience: Case study of Jolfa neighborhood, Isfahan. *Journal of Architecture and Urban Planning*, 9(17), 99-117. doi: <https://doi.org/10.30480/aup.2016.323>
- Safari Aliaakbari, M. (2023). Factors affecting socio-economic resilience in rural areas: Case study of Kermanshah County. *Spatial Planning Journal*, 4, 43-63. doi: <https://doi.org/10.22108/sppl.2023.137043.1710>
- Sharifi, A., & Yamagata, Y. (2016). Principles and criteria for assessing urban energy resilience: A literature review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. doi: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2016.03.028>
- Shi, C., Zhu, X., Wu, H., & Li, Z. (2022). Urbanization impact on regional sustainable development: Through the lens of urban-rural resilience. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(22), 15407. doi: <https://doi.org/10.3390/ijerph192215407>

- Skerratt, S. (2013). Enhancing the analysis of rural community resilience: Evidence from community land ownership. *Journal of Rural Studies*, 31, 36-46. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2013.02.003>
- Tanner, T., Lewis, D., Wrathall, D., Cradock-Henry, N., Huq, S., Lawless, C., ... & Rahman, M. (2018). Livelihood resilience: Preparing for sustainable transformations in the face of climate change. *Nature Climate Change*, 1, 23-26. doi: <https://doi.org/10.1038/NCLIMATE2431>